

NAČELA novega RaP

Načelo odprtosti, fleksibilnosti in izbirnosti razširjenega programa

Šola načrtuje izvajanje razširjenega programa tako, da zagotovi organizacijsko, vsebinsko in didaktično raznoliko ponudbo vzgojno-izobraževalnih dejavnosti (v nadaljevanju: VI-dejavnosti), ki omogočajo skladen in celovit (spoznavni, čustveni, socialni in fizični) razvoj učencev. Dejavnosti so organizirane fleksibilno, bodisi enakomerno skozi vse šolsko leto bodisi v strnjenih časovnih obdobjih, ki lahko trajajo različno dolgo.

VI-dejavnosti šola smiselno umešča v posamezne področne sklope, pri čemer učencem omogoča, da med različnimi dejavnostmi izbirajo tiste, ki so skladne z njihovimi interesi, potrebami, željami in morebitno nadarjenostjo.

Učenci lahko med dejavnostmi fleksibilno prehajajo, kolikor ni za posamezno dejavnost vnaprej določeno, da zahteva daljšo in kontinuirano udeležbo učencev, ki se zanjo odločijo. Pri izbiri dejavnosti so deležni podpore učiteljev in drugih strokovnih delavcev, ki jih lahko ustrezno usmerjajo (mentorji, svetovalni delavci, razredniki ipd.).

Šola pri izvajanju razširjenega programa sodeluje s starši, drugimi šolami ter ustanovami v neposrednem okolju, zlasti z lokalno knjižnico, kulturnimi, zdravstvenimi, športnimi in drugimi institucijami.

Načelo avtonomije in odgovornosti

Šola pred začetkom šolskega leta opravi celovito analizo značilnosti, potreb, izraženih pričakovanj in interesov ter nadarjenosti svojih učencev. Na podlagi analize pripravi ponudbo dejavnosti razširjenega programa po posameznih področjih, pri čemer upošteva objektivne možnosti (kadrovske, infrastrukturne ipd.), posebnosti šole ter možnosti, ki jih za izvajanje dejavnosti ponujata ožje in širše okolje.

Učenci se po lastni izbiri vključujejo v posamezne ponujene dejavnosti. Učitelji jih spodbujajo, da po svojih zmožnostih sodelujejo tudi pri načrtovanju, izvajanju, spremljanju in evalvaciji izbranih dejavnosti. Ob tem se učijo prevzemati tudi odgovornost za doseganje ciljev učenja in učnih rezultatov. Strokovni delavci upoštevajo izražene izbire učencev in jih pri prizadevanjih za osebni razvoj ter doseganju vzgojno-izobraževalnih ciljev strokovno podpirajo in usmerjajo.

Načelo povezovanja, sodelovanja in timskega dela

Dejavnosti razširjenega programa osnovne šole se smiselno povezujejo, prepletajo in dopolnjujejo z VI-dejavnostmi obveznega programa. V ta namen šola zagotavlja pogoje za ustrezno in stalno timsko povezovanje in sodelovanje med strokovnimi delavci šole pa tudi z zunanjimi sodelavci v obveznem in razširjenem programu. Povezovanje in sodelovanje potekata po horizontali in vertikali obveznega in razširjenega programa osnovne šole, pri čemer imajo možnost sodelovati vsi v osnovnošolski program vključeni deležniki.

Učitelj razširjenega programa učencem nudi strokovno podporo pri vključevanju v VI-dejavnosti razširjenega programa, jih spremlja in ugotavlja napredek pri doseganju zastavljenih ciljev.

Šola ustvarja pogoje za medgeneracijsko in medvrstniško sodelovanje učencev, kamor spadajo zlasti medsebojno sodelovanje pri učenju, medvrstniška učna in druga pomoč ter razvoj socialnih in emocionalnih veščin.

Načelo enakih možnosti ter upoštevanja potreb in interesov učencev

Z ustreznimi ukrepi učne diferenciacije in individualizacije šola učencem zagotavlja enake možnosti za samostojno učenje, optimalno rast in razvoj. Pri tem vsakemu učencu zagotovi možnost odpravljanja vrzeli v znanju, poglobljanja znanja, hitrejšega napredovanja, nadgradnje in morebitne akceleracije na področjih, kjer izkazuje posebne talente ali nadarjenost.

Učitelj, ki izvaja dejavnosti v razširjenem programu, oz. učitelj razrednik učencem in staršem svetuje pri optimalni izbiri dejavnosti, ki jih šola ponuja v okviru razširjenega programa.

Pri vključevanju v razširjeni program šola poskrbi za individualno obravnavo vsakega učenca, pri čemer zagotovi, da njegova učna obremenjenost ni manjša ali neskladna z njegovimi učnimi in drugimi zmožnostmi.

Načelo formativnega spremljanja in spodbujanja samoregulacije

Uspešno uresničevanje razširjenega programa šola zagotavlja s formativnim spremljanjem: 1. na ravni šole pri dejavnostih razširjenega programa, 2. na ravni strokovnih delavcev, ki so vključeni v izvajanje razširjenega programa), in 3. na ravni učencev.

Na ravni šole se po posameznih časovnih obdobjih spremlja in evalvira izvajanje posameznih dejavnosti razširjenega programa. Glede na ugotovitve se določi izbor dejavnosti za naslednje časovno obdobje.

Formativno spremljanje udeležajo tudi strokovni delavci, izvajalci razširjenega programa, tako da načrtujejo, spremljajo in evalvirajo svoje strokovno delo ter glede na ugotovitve načrtujejo svoj kratkoročni in dolgoročni profesionalni razvoj.

Učenec spremlja lasten napredek pri doseganju ciljev v izbranih VI-dejavnostih razširjenega programa. Tako pridobiva samozavest in razvija odgovornost do sebe, vrstnikov in družbe. Učitelj, ki izvaja dejavnosti razširjenega programa, ga pri tem spodbuja, podpira in usmerja, učitelj razrednik spremlja izvajanje VI-dejavnosti in daje pobude za morebitno reorganizacijo razširjenega programa.

Načelo spodbujanja ustvarjalnosti in inovativnosti

Z dejavnostmi na posameznih področjih v okviru razširjenega programa spodbujamo in razvijamo znanje, spretnosti in veščine učencev, ki vodijo k doseganju ciljev in razvoju osebnostnih lastnosti, kot so ustvarjalnost, inovativnost in podjetnost.

Šola je dolžna zagotoviti dejavnosti razširjenega programa, ki spodbujajo in podpirajo učenca pri doseganju ciljev in uresničevanju njegovih izvirnih zamisli. Učencu zagotavlja priložnosti za osebni razvoj ter za solidarno in trajnostno naravnano delovanje (empatija, solidarnost, ohranjanje narave, skrb za lastno in za zdravje drugih ljudi ipd.).

Učence spodbujamo k proaktivnemu ravnanju pri iskanju in odzivanju na pobude in izzive šole ter okolja. Omogočimo jim, da aktivno sodelujejo v dejavnostih razširjenega programa, pridobivajo izkušnje v medsebojni interakciji ter s tem udeležajo svoje zamisli, ki imajo zanje smisel in so lahko pomembne tudi za širšo družbo. Pri tem razvijajo praktične življenjske veščine, ustvarjalne sposobnosti, veščine eksperimentiranja, se izražajo na svojstvene načine, sodelujejo z drugimi, rešujejo probleme in prevzemajo pobude.

Pri razvoju ustvarjalnosti, inovativnosti in podjetnosti učenec vodi lastno mapo učnih dosežkov, s katero lahko spremlja svoj napredek.

Načelo stalnega strokovnega izobraževanja in usposabljanja

Šola strokovnim delavcem v razširjenem programu zagotavlja stalno strokovno izobraževanje in usposabljanje, ki prispeva h kakovostnemu uresničevanju ciljev programa. Ustvarja spodbudno klimo za socialno druženje, izmenjavo izkušenj in znanja ter spodbuja profesionalni razvoj učiteljev. Ti spremljajo in reflektirajo svoje strokovno delo. Pri tem učitelj vodi lastno osebno mapo profesionalnega razvoja.

Učitelji, ki izvajajo dejavnosti v razširjenem programu, o organizaciji, vsebini dela z učenci in realizaciji dejavnosti poročajo vodstvu šole in razredniku. O delu v dejavnostih razširjenega programa učitelji sproti seznanjajo tudi starše, ki jih obenem spodbujajo tudi k sodelovanju pri izvedbi in evalvaciji programa.

Splošni cilji novega RaP

V okviru razširjenega programa šola zagotavlja:

1. smiselno in kakovostno **nadgradnjo obveznega programa** osnovne šole, usklajeno s **potrebami in interesi** učencev, pogoji šole ter možnostmi ožjega in širšega okolja;
2. **spodbudno**, inkluzivno, ustvarjalno in varno (socialno in fizično) **učno okolje** za učenje, igro, druženje, sprostitev ali počitek v času pred izvedbo obveznega programa, med njo ali po njej;
3. pogoje za **uspešno samostojno učenje** in pripravo učencev na pouk (opravljanje domačih nalog in drugih učnih obveznosti);
4. širok nabor učnih sredstev (2- in 3-dimenzionalnih: avtentični primeri, simulacije, modeli, tiskana in digitalna gradiva itd.) in pripomočkov (informacijsko-komunikacijska in druga digitalna tehnologija);
5. **povezanost dejavnosti** razširjenega programa ter skupinsko in individualno podporo in usmerjanje učencev pri načrtovanju, (sodelovanju pri) izvajanju ter spremljanju in evalvaciji dejavnosti razširjenega programa.

Učenci/-ke v razširjenem programu osnovne šole:

- **avtonomno**, skladno z lastnimi (osebnimi) **interesi** in cilji, **izbirajo dejavnosti** razširjenega programa, pri čemer jih strokovni delavci spodbujajo k vse večji odgovornosti za lastno učenje;
- razvijajo **strategije učinkovitega učenja**, delovne navade, znanje, **spretnosti in veščine**, ki so ključne za njihovo učno in siceršnjo uspešnost;
- razvijajo ustvarjalnost, inovativnost, kritično mišljenje in podjetnost;
- z učenjem razvijajo svoje interese, nadarjenost in talente;
- razvijajo **različne vrste pismenosti, večjezičnost** in zmožnosti sporazumevanja v različnih jezikih;
- usvajajo znanje in veščine prve pomoči ter se usposablajo za ustrezno odzivanje in za samopomoč v stresnih okoliščinah;
- kakovostno preživljajo svoj prosti čas ter razvijajo zdrav življenjski slog (zdravo prehranjevanje, gibanje itd.);
- razvijajo spoštovanje in usvajajo znanje o lastni kulturi ter nacionalni in svetovni kulturno-umetniški dediščini ter o drugih vsebinah po lastni izbiri glede na ponudbo šole;
- razvijajo zmožnosti za lastno uravnavanje procesov učenja in njihovo razumevanje ter se usposablajo za vseživljenjsko učenje in izbiro svoje nadaljnje izobraževalne poti.

IZVAJANJE RAZŠIRJENEGA PROGRAMA OSNOVNE ŠOLE

Šola pripravi ponudbo dejavnosti s posameznih področij glede na splošne usmeritve⁷ in priporočila, potrebe in izražene interese učencev, prostorske in kadrovske pogoje šole ter možnosti, ki jih ponuja širše okolje. Ponudba dejavnosti je za šolo obvezna, učenci pa se prostovoljno vključujejo. **Dejavnosti se na ravni načrtovanja in izvedbe med seboj smiselno povezujejo in dopolnjujejo**, kar predvideva veliko mero organizacijske prožnosti, ki jo omogočajo fleksibilni izvedbeni modeli,⁸ po katerih je mogoče dejavnosti v posameznih sklopih in na posameznih področjih izvajati časovno strnjeno.